

Bijlage VMBO-GL en TL
2022

tijdvak 3

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bronnenboekje

bron 1

Uit het archief van het bestuur van de stad 's-Hertogenbosch (1851):

12 augustus:	verzoek om twee stembureaus bij de verkiezingen
25 augustus:	benoeming van de leden van de stembureaus
18 september:	laatste vergadering van de oude raad
13 oktober:	eerste zitting van de nieuwe raad, toespraak van de burgemeester

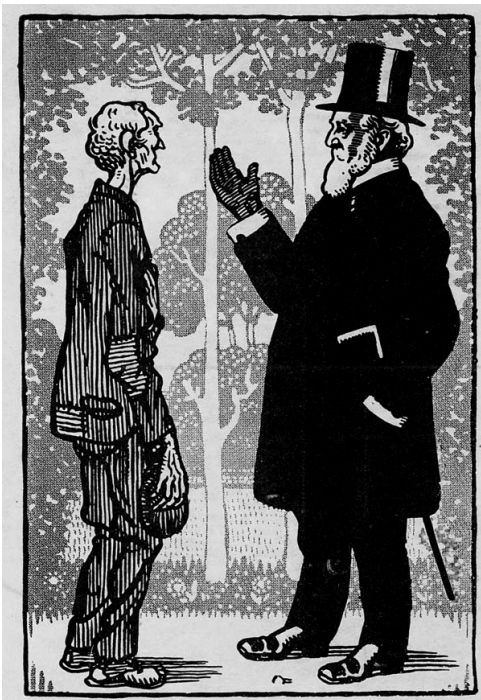
bron 2

Een Tweede Kamerlid zegt (1852):

Er is niet goed genoeg nagedacht over de invoering van de wet op de zoutbelasting. Ik stel voor dat er toch nog een officieel onderzoek door de Tweede Kamer wordt gedaan naar de gevolgen van de wet.

bron 3

Een spotprent rond 1900:

Toelichting

De politicus met de hoge hoed (rechts) zegt tegen de man (links): "Je hoeft maar vijftig gulden aan spaargeld te hebben. Als je elke week tien gulden naar de spaarbank brengt, heb je binnen vijf weken het kiesrecht verkregen."

bron 4

Hieronder staan vijf onderdelen uit verschillende grondwetten:

onderdeel 1

De kosten voor het bijzonder en het openbaar onderwijs worden allebei door de overheid betaald. Het onderwijs mag zelf bepalen welke leermiddelen er worden gebruikt en wie er les mogen geven.

onderdeel 2

De Eerste Kamer bestaat uit 39 leden. De leden moeten worden gekozen uit de mannen die de meeste belasting betalen.

onderdeel 3

De overheid heeft de plicht maatregelen te treffen voor de verbetering van de volksgezondheid en het voorkómen van ziekten.

onderdeel 4

De Tweede Kamer bestaat uit honderd leden, gekozen volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging.

onderdeel 5

De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk.

bron 5

Een sierbord om de Eerste Wereldoorlog te herdenken (1918):

Toelichting

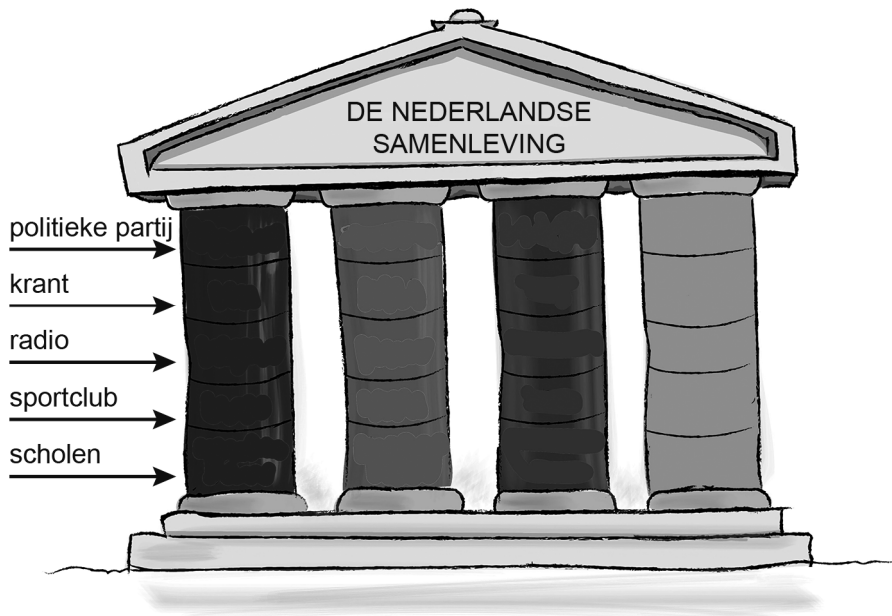
Bovenaan staat: kolennood (= een gebrek aan steenkool).

Op de binnenrand staat: Al zijn er geen steenkolen meer voorhanden, wij zullen ons kacheltje toch heerlijk branden.

Op het papier in het midden staat: papierballenfabrikatie, winter 1917-1918.

bron 6

Een tekening:

bron 7

Een tekening over de Volkenbond (1919):

Toelichting

Links op het bord staat: Deze Volkenbondbrug is bedacht door de president van de Verenigde Staten.

Op de brug staat van links naar rechts: België, Frankrijk, Engeland en Italië.

bron 8

Uit een verslag van een studiereis naar de Sovjet-Unie, geschreven door een Engelse communist (1932):

We bezochten een staatsfabriek die tractoren produceerde. Zij haalden de productie in 775 uur in plaats van de 924 uur die eerder was gepland. Nieuwe berekeningen laten zien dat de productie met 150% kan groeien. Dit nieuwe economische systeem werkt volgens mij veel beter dan het kapitalistische systeem.

bron 9

onderdeel 1

Verkiezingsuitslag van de Rijksdagverkiezingen (november 1932):

partij	%	zetels
Nationaal-Socialistische Duitse ArbeidersPartij	33,1%	196
Sociaal-Democratische Partij van Duitsland	20,4%	121
Communistische Partij van Duitsland	16,9%	100
Duitse Centruumpartij	11,9%	70
overige partijen	17,7%	97
totaal	100%	584

onderdeel 2

Een stembiljet voor de Rijksdagverkiezingen (1936):

Toelichting

Op de bron staat: Rijksdag voor vrijheid en vrede
Nationaal-Socialistische Duitse ArbeidersPartij
Adolf Hitler

bron 10

Uit een artikel over een rechtszaak in 1936 tegen oud-partijleiders in de Sovjet-Unie:

Het vreemde aan de hele rechtszaak is dat de verdachten schuld bekenden. “Waar we van worden beschuldigd, is de volledige waarheid”, verklaarde een verdachte. “Ik ben niet van plan mezelf te verdedigen.” De oud-partijleiders werden ervan beschuldigd de macht te willen grijpen en Stalin te willen vermoorden. De verdachten bekenden schuld in de hoop dat hun familie gespaard zou worden.

bron 11

Een Duitse briefkaart (1938):

Toelichting

Op de bron staat: Oostenrijk komt thuis! 10 april 1938

bron 12

Uit een toespraak van een regeringsleider (1938):

We hebben het Tsjechoslowaakse probleem opgelost. Hier is het document met onze handtekeningen. Het is, naar mijn mening, het begin van een veel grotere vrede voor Europa. Ik heb vanmorgen nog een gesprek gehad met de Duitse rijkskanselier, meneer Hitler, en wij hebben beiden de overeenkomst ondertekend. Wij willen met deze overeenkomst laten zien dat onze twee volken nooit meer oorlog met elkaar willen voeren.

bron 13

Een uitspraak uit 1941:

Zondag 22 juni zijn de Duitse legers de Sovjet-Unie binnengekomen. Dit is een briljante daad van Hitler als militair strateeg en als bouwer van het nieuwe Europa.

bron 14

Twee afbeeldingen die hetzelfde gebeurtenis tijdens de Tweede Wereldoorlog laten zien:

afbeelding 1

afbeelding 2

Toelichting

Vertaling van de tekst: Herdenk 7 december!

bron 15

Uit een televisieprogramma (uit 2001) over een NSB'er:

Zijn echtgenote heeft nooit begrepen waarom mensen boos waren over zijn lidmaatschap van de NSB. Hij richtte zich vooral op de sociale tak van de NSB. Zo collecteerde hij voor de Winterhulp, de liefdadigheidsorganisatie van de NSB. Ook zette hij zich in voor de Volksdienst. De Volksdienst hielp slachtoffers van bombardementen en zamelde kleding en meubels in voor de armen. Joden kregen geen hulp van deze organisaties.

bron 16

Hieronder staan drie verhalen over onderduiken tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederland:

verhaal a

In het geheim maakte en repareerde ik wapens. Ik was net op tijd ontsnapt bij een inval van de bezetter en moest onderduiken. Ik heb toen met een oppasser van een dierentuin gepraat. Hij zei: "Ga vannacht maar in het hok van de chimpansee." Daar heb ik dus geslapen. In de kooi ernaast zat de gorilla Japie.

verhaal b

De Duitsers deden meestal 's nachts invallen om jonge mannen te arresteren. Dan vluchtten de jongens uit de buurt het huis uit en klommen over de schutting mijn tuin in. Volgens afspraak stond mijn tuinkamerdeur altijd open. Het gebeurde vaak dat een jongen bij mij naar binnen rende en zich dan onder mijn bed verstopte.

verhaal c

Zo liepen we dan door de stromende regen, vader, moeder en ik, op weg naar het onderduikadres. De arbeiders die we tegenkwamen, keken ons vol medelijden na. Ze vonden het jammer dat ze ons geen voertuig konden aanbieden vanwege de opvallende gele ster op onze kleding.

bron 17

Over de geschiedenis van een bank in Nederland:

Tijdens de Tweede Wereldoorlog richtte de Duitse bezetter een nep-bank op. Nederlandse Joden moesten hun geld op deze nep-bank zetten. Ook moesten ze al hun sieraden en kunst bij deze nep-bank opslaan. De directie van deze bank wist in 1943 dat de Duitse bezetter Joden zou afvoeren. Hun bankrekeningen werden opgeheven. Alle kostbaarheden van Joden werden verkocht. Van dat geld werden onder andere deportaties betaald en werd 11 miljoen gulden geïnvesteerd in de uitbreiding van kamp Westerbork. Ook concentratiekamp Vught is betaald met Joods geld.

bron 18

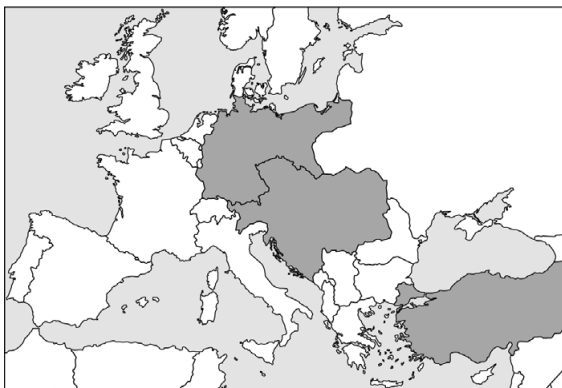
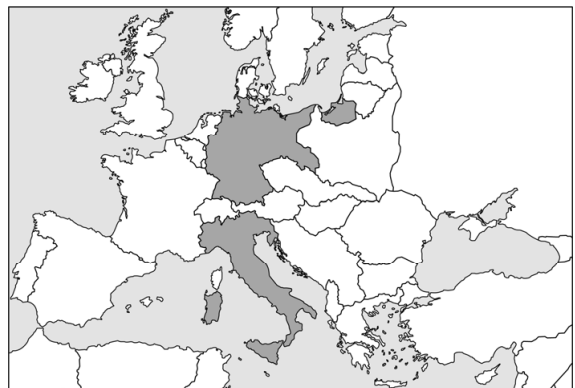
Uit een documentaire over de Tweede Wereldoorlog in Indonesië:

In een toespraak zei Soekarno dat hij de keizer van Japan zeer dankbaar was. De idealen waar vele Indonesiërs al tientallen jaren voor hadden gestreden, waren nu bijna bereikt.

De Japanners gaven op de Inlandse school militaire training. Dat werd door veel leerlingen leuk gevonden. Dan werd er geoefend met houten geweren en werd er gemarcheerd. De Amerikanen, de Engelsen en de Nederlanders waren dan de vijanden.

bron 19

Twee kaarten met landen die bij een bondgenootschap horen:

kaart 1**kaart 2**

bron 20

Hieronder en op de volgende twee pagina's staan in totaal zes foto's over Nederland en Indonesië na 1942:

foto 1

Het Nederlandse koloniale gezag neemt Indonesische verzetsstrijders gevangen:

foto 2

Molukse kinderen uit de voormalige kolonie Indonesië wonen in een opvangkamp in Drenthe:

foto 3

Soekarno leest de onafhankelijkheidsverklaring voor:

foto 4

Koningin Juliana luistert naar de soevereiniteits-overdracht die wordt voorgelezen:

foto 5

Britse troepen nemen het gezag over in Indonesië:

foto 6

Nederlandse militairen gaan aan boord van een schip op weg naar de eerste politionele actie:

bron 21

Uit een toespraak van de Franse minister van Buitenlandse Zaken (1950):

Het belangrijkste doel van Frankrijk is het bewaren van vrede. Om dit te bereiken, moet er eerst één Europa zijn. Vijf jaar na de capitulatie van Duitsland komen wij met een voorstel voor Europese samenwerking. Een nieuw Europa zal uit dit alles worden geboren, een stevig verenigd en sterk gebouwd Europa.

bron 22

Een foto met krantenbericht uit een Nederlandse krant (1956):

Toelichting

Trotseren betekent tegenstand bieden.

Tirannie betekent onderdrukking.

bron 23

Dolle Mina's tijdens een actie bij een openbaar toilet (1970):

Op het pamflet staat de volgende tekst:

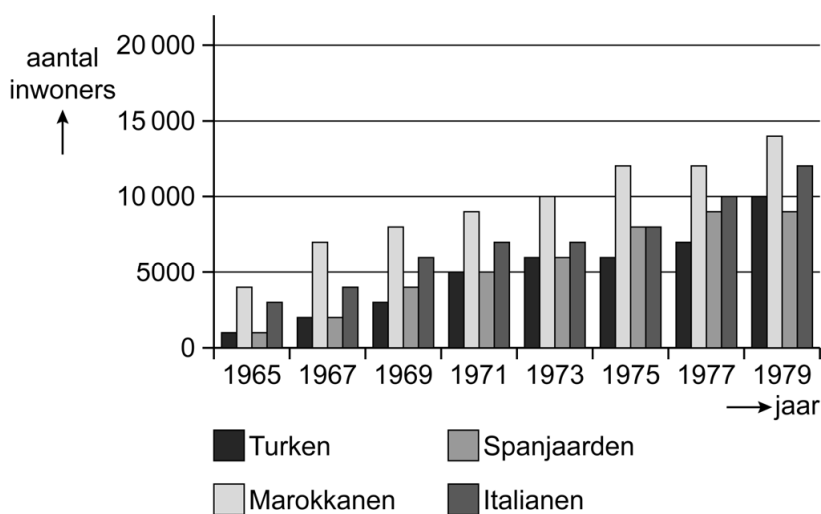
Voor Vrouwen Verboden

Waarom zijn er voor mannen openbare toiletten en voor vrouwen niet? Hebben vrouwen die niet nodig? Of moeten vrouwen naar een kroeg of een warenhuis gaan om daar te plassen? Of 'hoeven' vrouwen helemaal niet te plassen in de stad? Horen vrouwen thuis te blijven en is de stad alleen voor mannen?

Wij vrouwen van Nederland eisen openbaar plasrecht. Openbaar plasrecht is een hoge noodzaak!

bron 24

Inwoners van Rotterdam afkomstig uit gebieden rond de Middellandse Zee tussen 1965 en 1979:

bron 25

Een demonstratie in Den Haag (1983):

Toelichting

Op het spandoek links staat een kruisraket en het vrijheidsbeeld afgebeeld.

Op het spandoek rechts staat de tekst: Ik ben van ná de oorlog en dát wil ik zo houden.

bron 26

Een herinnering van een Nederlands meisje (2002):

In de weken na de invoering vroeg ik aan iedereen die ik kende of ik de munten in hun portemonnee mocht bekijken. Ik wilde dan zien of er munten uit de andere landen tussen zaten. Mijn grootouders namen zelfs een volledig setje munten mee uit het land waar ze toen op vakantie waren geweest. Tijdens de zomervakantie konden we voor het eerst ook in Frankrijk met het geld betalen.

bron 27

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal vier onderdelen die gaan over de periode na 1990:

onderdeel 1

Uit een liedje (2005):

Ik kom uit het land met de meeste culturen per vierkante meter
Maar men is bang om bij de burens te gaan eten.
En integratie is een schitterend woord
Maar het is vervelend wanneer niemand het hoort:
Ik deel mijn land met Turken en Marokkanen,
Antillianen, Molukkers en Surinamers

onderdeel 2

Uit een kabinetsbesluit (2002):

De Nederlandse regering heeft besloten om de aanvraag te steunen van zeven voormalige Oostbloklanden die lid wilden worden van het militaire bondgenootschap. Tijdens de vergadering in Praag wordt samen met de andere leden beslist of het bondgenootschap met deze landen wordt uitgebreid.

onderdeel 3

Aanslag op de Twin Towers in New York (2001):

onderdeel 4

Een skatebaan in een voormalig kerkgebouw (2015):

